

HENRIK BERTELSEN: Russiske flygtninge i Danmark 1917-1924. En indvandring der skabte indenrigs- og udenrigspolitiske problemer. Forfatterforlaget Attika. 1992. 108 s., ill.

Endnu et kapitel om dansk fremmedpolitik og fremmedhistorie er med Henrik Bertelsens bog føjet til de efterhånden ganske talrige monografier om fremmede i Danmark.

Henrik Bertelsen har benyttet sig af ikke mindst Statspolitiets omfattende sager i Rigsarkivet til at fortælle historien om de russiske flygtninge, der kom til Danmark i tiden efter den russiske revolution. Blandt dem var såvel ganske almindelige mennesker som kendte adelige og enkesaritsa Maria Fjoderovna – bedre kendt som enkekejserinde Dagmar.

I årene 1917-1922 kom der ca. 1000 russiske immigranter til Danmark. Ifølge Bertelsen blev de generelt mødt med forståelse af det danske samfund. Danmark var dog ikke fristende for de fleste flygtninge, som drog videre til mere driftige lande. Men gruppen af hviderussere i Danmark udgjorde en pressionsgruppe, som vandt gehør, da der i forvejen fandtes en udbredt antisovjetisk stemning i landet.

Bertelsen beskriver detaljeret de problemer, der opstod i kølvandet på den russiske revolution. Hvem skulle således repræsentere Rusland diplomatisk her i landet? Hvordan skulle man løse det store problem med krigsfanger i de krigsførende lande? Hvordan skulle man stille sig til det nye styre i Sovjetunionen? Hvorledes udviklede bolsjevikskrækken sig i Danmark? I analysen af disse spørgsmål får læseren en glimrende beskrivelse af, hvorledes immigranternes ledelse blev en del af det politiske spil. Der er mange nye og spændende oplysninger at hente i disse kapitler.

Som anmelder skal man vogte sig for at efterlyse emner, som man selv synes mangler belyst. Alligevel kan jeg ikke afholde mig fra at bemærke, at der så godt som intet er om flygtningenes sociale forhold og politiske holdninger og handlinger. Forfatteren nøjes med at skrive, at der desværre intet vidnesbyrd er om de russiske immigranternes sociale og økonomiske forhold. Når det er ærgerligt, at oplysningerne om de interne forhold hos immigranterne er så sparsomme, er det selvfølgelig fordi, det altid er væsentligt at vide noget om immigranternes tilpasning eller mangel på samme i det nye land, de er kommet til. Men specielt for russerne gælder, at de i deres eksil udfoldede mange politiske aktiviteter. Således var den store koloni i Paris arnested for mange politiske intriger i årene efter revolutionen. Det føles som et savn, at bogen giver så få indblik i immigranternes verden.

Bent Blüdnikow

CARSTEN PORSKROG RASMUSSEN: Vækst og virke ved grænsen. Bov og Holbøl sogne 1920-1990. Institut for grænseregionsforskning, Åbenrå, 1992. 366 pp., ill. Pris 175 kr.

Carsten Porskrog Rasmussens bog om de to sønderjyske sogne Bov og Holbøl er ikke en sognehistorie i gængs forstand, men som titlen antyder en beskrivelse af udviklingen i de to sogne – en udvikling fra et bondesamfund til et transport-

center. Fremstillingen inddrager både relevant trykt materiale og materiale fra offentlige, forenings og private arkiver suppleret med interviews og mundtlige oplysninger (overvejende til belysning af erhvervs- og foreningsforhold). For lokalpolitikken efter 1970 har forfatteren dog været nødt til at bygge på skildringer fra dagspressen; man kan i den forbindelse pege på, at det kan være problematisk, da de lokale aviser (Jydske Tidende og Vestkysten der idag er slået sammen) begge må betegnes som borgerlige. CPR har valgt at begrænse sin undersøgelse til at omfatte tre aspekter af udviklingen: den erhvervsmæssige, den kommunalpolitiske og foreningslivet. Dette valg sætter dispositionen for bogens to hovedafsnit, der omhandler egnens udvikling på hver side af 1945. I begge afsnit beskrives først og mest udførligt den erhvervsmæssige udvikling, dernæst den kommunalpolitiske, og der rundes af med et afsnit om foreningslivet. Ud fra fremstillingen bliver det den erhvervsmæssige eller »lokaløkonomiske« udvikling, der fremstår som den determinerende, og som den der medfører ændringer i det politiske og sociale liv i sognene.

I bogens første del »baneby og bondeland 1920-45« er det forskellen og kontrasten mellem den nye og hastigt voksende baneby Padborg og det omkringliggende bondeland, der fokuseres på. Padborg blev efterhånden til en rigtig by, der satte sit præg på det politiske liv i Bov sogn og virkede som et lokomotiv for udvikling. De mange offentligt ansatte (DSB) gjorde Socialdemokratiet til det største og dominerende parti og gav sognet et solidt skattegrundlag, der kunne støtte modernisering. Medens der således skete en del i Bov sogn, var det af bønderne dominerede liv i Holbøl mere statisk både økonomisk og politisk. Denne forskel mellem de to sognekommuner fortsatte indtil sammenlægningen i 1970.

I det andet hovedafsnit »bilernes by 1945-90« er det især lastbiler og Bov-egnens rolle som transportcenter, der beskrives. De mange navne og detaljer i afsnittet om de private transporterhverv (s. 195-225) gør, at fremstillingen virker noget opremsningsagtig, men lastbiler og spedition er unægteligt et meget centralt træk ved egnens udvikling. På baggrund af denne udvikling beskriver CPR så de kommunalpolitiske mønstre og det offentliges vækst, og afsluttende beskrives foreningslivet og dets tilbagegang.

Bogen er som helhed velskrevet (specielt afsnittet om den tidlige lokalpolitik s. 82-110 og beskrivelserne af foreningslivet s. 111-140, 311-332) og giver en interessant og detaljeret skildring af en lokal udvikling, der både har generelle og specielle træk. Det lykkes for CPR at få de 3 sider af udviklingen (erhvervsudviklingen, kommunalpolitikken og foreningslivet) til at udgøre en helhed, med den erhvervsmæssige udvikling som den afgørende determinant.

Klaus Petersen